

SPLOŠNA MATURA IZ PREDMETA SLOVENŠČINA V LETU 2015

Poročilo DPK SM za slovenščino

Vsebina

1	Struktura kandidatov.....	2
1.1	Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih	3
1.2	Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih.....	4
1.3	Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2015	6
2	Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2015.....	7
2.1	Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah.....	7
2.2	Meje med ocenami	9
2.3	Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah	10
3	Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2015	12
4	Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM	14
4.1	Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita	14
4.2	Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita	15
4.3	Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih.....	15
4.4	Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov	22
4.5	Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah	22
5	Zunanje ocenjevanje in ugovori.....	24
5.1	Zunanje ocenjevanje	24
5.2	Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene.....	25
6	Povzetek	26
6.1	Ocena uspeha kandidatov	26
6.2	Ocena kakovosti izpitnih pol.....	26
6.3	Druge ugotovitve	27

Avtorja:

Brane Šimenc, glavni ocenjevalec za slovenščino

dr. Hotimir Tivadar, predsednik DPK SM za slovenščino

Poročilo je potrdila DPK SM za slovenščino na svoji 13. redni seji 02. 10. 2015.

Ljubljana, november 2015

1 Struktura kandidatov

Statistične podatke za kandidate, ki so se udeležili **spomladanskega izpitnega roka splošne mature**, prikazujemo ločeno glede na njihovo strukturo:

a) **referenčno skupino SM** predstavljajo redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura (brez kandidatov z maturitetnim tečajem, 21-letnikov, odraslih in poklicnih maturantov). Na dosežkih te skupine se postavljajo tudi meje med ocenami.

Okrajšava: ref. skup. SM;

b) **kandidate SM** (ref. skup. SM + ostali SM) predstavljajo tisti, ki opravljajo splošno matura (brez kandidatov poklicne mature, ki opravljajo posamezni izpit splošne mature). To so:

- referenčna skupina SM (redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura) in
- **ostali SM**, to so:
 - kandidati z maturitetnim tečajem,
 - 21-letniki,
 - odrasli,
 - kandidati, ki popravljajo eno ali dve negativni oceni,
 - kandidati, ki opravljajo SM ponovno v celoti,
 - kandidati, ki opravljajo SM v dveh delih, in
 - kandidati, ki izboljšujejo oceno.

Okrajšava: kandidati SM;

c) **kandidate PM** (kandidati poklicne mature s posameznim izpitom pri splošni maturi) predstavljajo tisti, ki ob poklicni maturi (štirje predmeti) dodatno opravljajo posamezni izpit SM.

Okrajšava: kandidati PM.

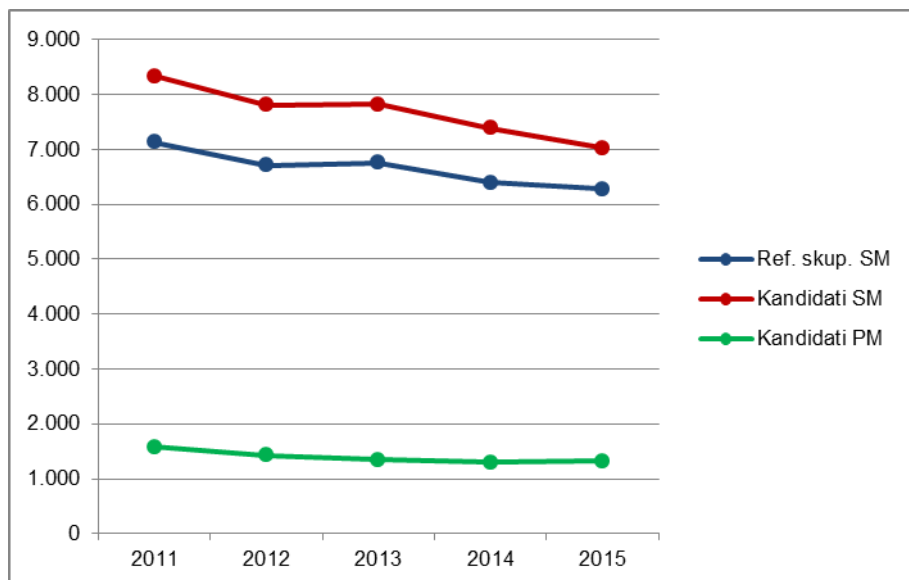
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih

Preglednica 1.1.1 in slika 1.1.1 prikazujeta primerjavo števila udeleženih kandidatov v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2011 do 2015. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2011–2015

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2011	7.138	8.343	1.584
2012	6.715	7.808	1.428
2013	6.759	7.826	1.346
2014	6.396	7.389	1.294
2015	6.283	7.033	1.317

Slika 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2011–2015

Vir: Državni izpitni center 2015

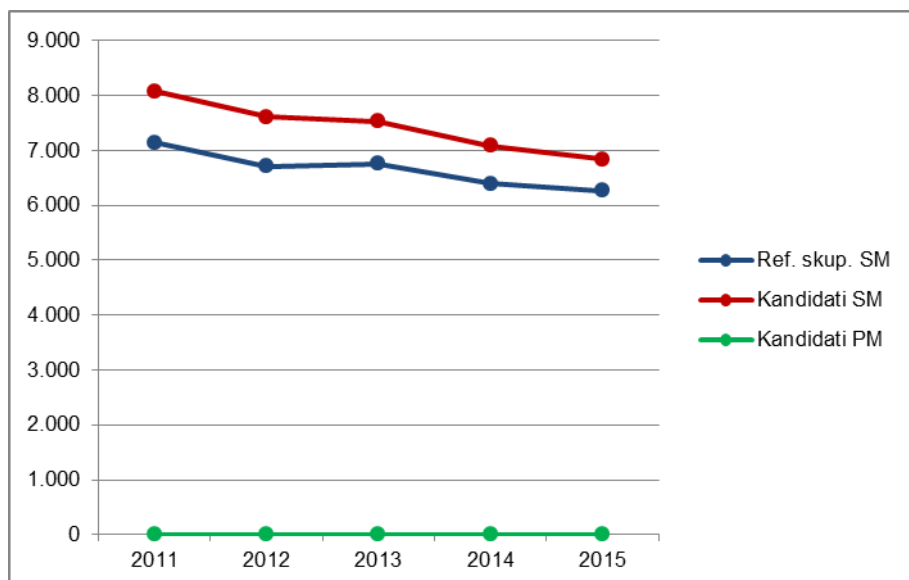
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih

Preglednica 1.2.1 in slika 1.2.1 prikazujeta primerjavo števila kandidatov, ki so opravljali slovenščino v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2011 do 2015. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2011–2015

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2011	7.141	8.078	0
2012	6.709	7.611	0
2013	6.756	7.529	0
2014	6.392	7.089	0
2015	6.264	6.837	0

Slika 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščina po strukturi – spomladanski izpitni roki 2011–2015

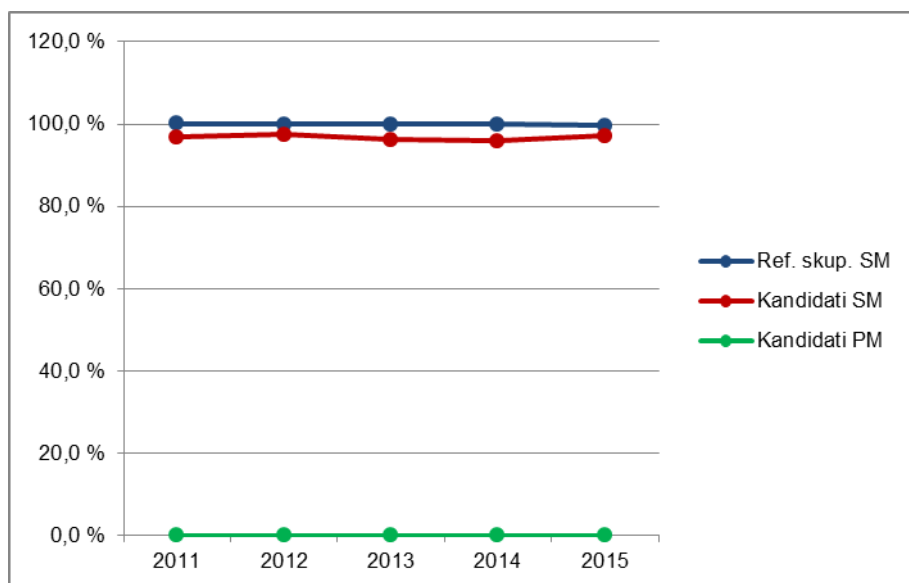
Vir: Državni izpitni center 2015

Preglednica 1.2.2 in slika 1.2.2 prikazujeta primerjavo deleža kandidatov, ki so opravljali slovenščino (preglednica 1.2.1), glede na udeležene kandidate v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2011 do 2015 (preglednica 1.1.1). Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2011–2015

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2011	100,0 %	96,8 %	0,0 %
2012	99,9 %	97,5 %	0,0 %
2013	100,0 %	96,2 %	0,0 %
2014	99,9 %	95,9 %	0,0 %
2015	99,7 %	97,2 %	0,0 %

Slika 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščina po strukturi – spomladanski izpitni roki 2011–2015

Vir: Državni izpitni center 2015

1.3 Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2015

Preglednica 1.3.1 in slika 1.3.1 prikazujeta število in delež kandidatov, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2015. Podatki so prikazani po strukturi kandidatov. (Redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura in predstavljajo referenčno skupino SM, so dodatno razdeljeni tudi na izobraževalne programe.)

Preglednica 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2015

	Število	Delež
Splošna gimnazija	4.945	72,3 %
Klasična gimnazija	313	4,6 %
Gimnazija	5.258	76,9 %
Tehniška gimnazija	353	5,2 %
Ekonomska gimnazija	424	6,2 %
Umetniška gimnazija	229	3,3 %
Strokovna gimnazija	1.006	14,7 %
Ref. skup. SM	6.264	91,6 %
Ostali SM	573	8,4 %
Kandidati SM	6.837	100,0 %
Kandidati PM	0	0,0 %

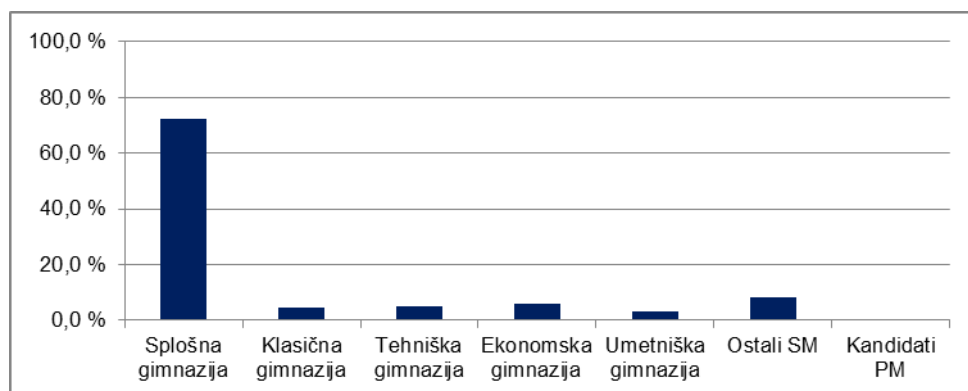
gimnazija = splošna gimnazija + klasična gimnazija

strokovna gimnazija = tehniška gimnazija + ekonomska gimnazija + umetniška gimnazija

ref. skup. SM = gimnazija + strokovna gimnazija

kandidati SM = ref. skup. SM + ostali SM

Slika 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2015

Vir: Državni izpitni center 2015

2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2015

2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah

Preglednica 2.1.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2015 v posamezne razrede/intervale, ki obsegajo pet odstotnih točk (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.1.2 in slika 2.1.1 pa delež kandidatov, ki so dosegli manj odstotnih točk od zgornje meje razreda (tj. relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

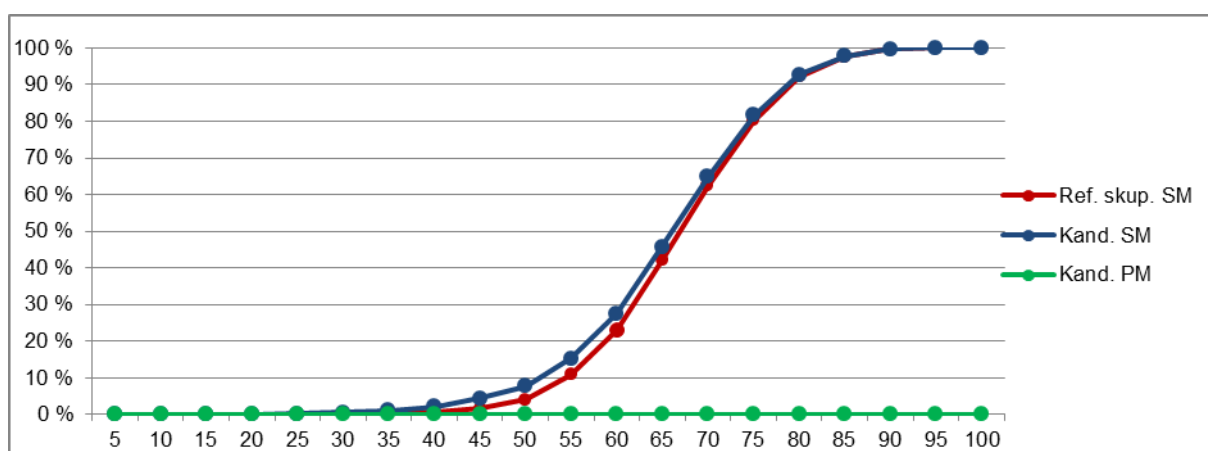
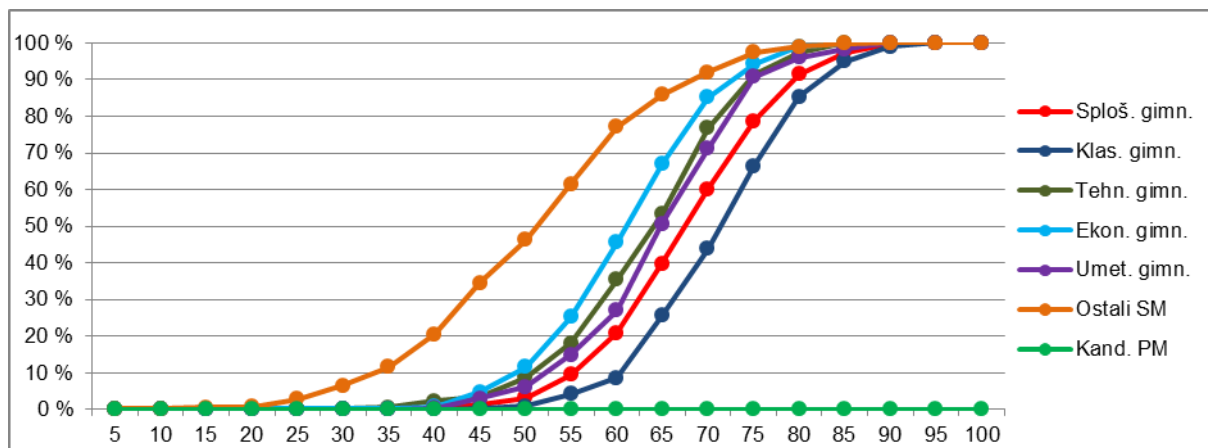
Preglednica 2.1.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
0-5	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
6-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11-15	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0
16-20	0	0	0	0	1	0	1	1	2	1	0
21-25	0	0	0	0	0	0	0	0	12	12	0
26-30	0	0	0	1	0	0	1	1	22	21	0
31-35	4	0	4	1	0	0	1	5	34	29	0
36-40	16	0	16	6	2	1	9	25	77	52	0
41-45	45	1	46	4	17	6	27	73	153	80	0
46-50	96	2	98	19	29	7	55	153	220	67	0
51-55	308	10	318	33	58	20	111	429	516	87	0
56-60	565	14	579	61	86	28	175	754	844	90	0
61-65	933	53	986	63	91	54	208	1.194	1.244	50	0
66-70	1.009	57	1.066	83	77	47	207	1.273	1.308	35	0
71-75	912	71	983	51	39	45	135	1.118	1.149	31	0
76-80	634	59	693	21	20	12	53	746	755	9	0
81-85	297	30	327	10	3	5	18	345	350	5	0
86-90	110	13	123	0	1	4	5	128	129	1	0
91-95	16	3	19	0	0	0	0	19	19	0	0
96-100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKUPAJ	4.945	313	5.258	353	424	229	1.006	6.264	6.837	573	0

Preglednica 2.1.2: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
5	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
10	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
15	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	-
20	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	-
25	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	3 %	-
30	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	6 %	-
35	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	12 %	-
40	0 %	0 %	0 %	2 %	1 %	0 %	1 %	1 %	2 %	21 %	-
45	1 %	0 %	1 %	3 %	5 %	3 %	4 %	2 %	4 %	35 %	-
50	3 %	1 %	3 %	9 %	12 %	6 %	9 %	4 %	8 %	46 %	-
55	9 %	4 %	9 %	18 %	25 %	15 %	20 %	11 %	15 %	61 %	-
60	21 %	9 %	20 %	35 %	46 %	27 %	38 %	23 %	28 %	77 %	-
65	40 %	26 %	39 %	53 %	67 %	51 %	58 %	42 %	46 %	86 %	-
70	60 %	44 %	59 %	77 %	85 %	71 %	79 %	62 %	65 %	92 %	-
75	79 %	66 %	78 %	91 %	94 %	91 %	92 %	80 %	82 %	97 %	-
80	91 %	85 %	91 %	97 %	99 %	96 %	98 %	92 %	93 %	99 %	-
85	97 %	95 %	97 %	100 %	100 %	98 %	100 %	98 %	98 %	100 %	-
90	100 %	99 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-
95	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-
100	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.1.1: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Vir: Državni izpitni center 2015

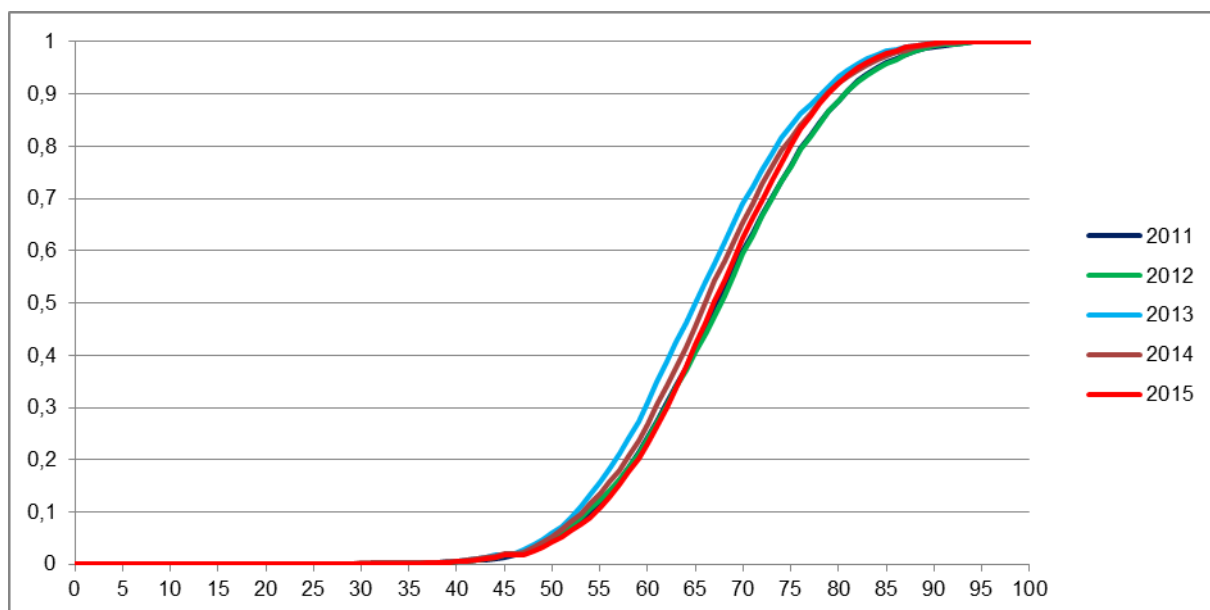
2.2 Meje med ocenami

Preglednica 2.2.1 prikazuje primerjavo mej med točkovnimi ocenami v letih od 2011 do 2015, slika 2.2.1 pa kumulativno frekvenčno porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah za referenčno skupino SM, na kateri se postavljajo meje med točkovnimi ocenami.

Preglednica 2.2.1: Meje med točkovnimi ocenami za zadnjih pet let

Leto	Točkovne ocene						
	2	3	4	5	6	7	8
2011	48	59	65	70	76	81	88
2012	48	59	65	70	76	81	88
2013	47	57	63	68	74	79	85
2014	48	59	65	70	76	80	86
2015	48	59	65	70	75	80	86

Slika 2.2.1: Kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah – referenčna skupina SM

Vir: Državni izpitni center 2015

2.3 Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah

Preglednica 2.3.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2015 (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.3.2 in slika 2.3.1 pa delež kandidatov s posameznimi točkovnimi ocenami (tj. relativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

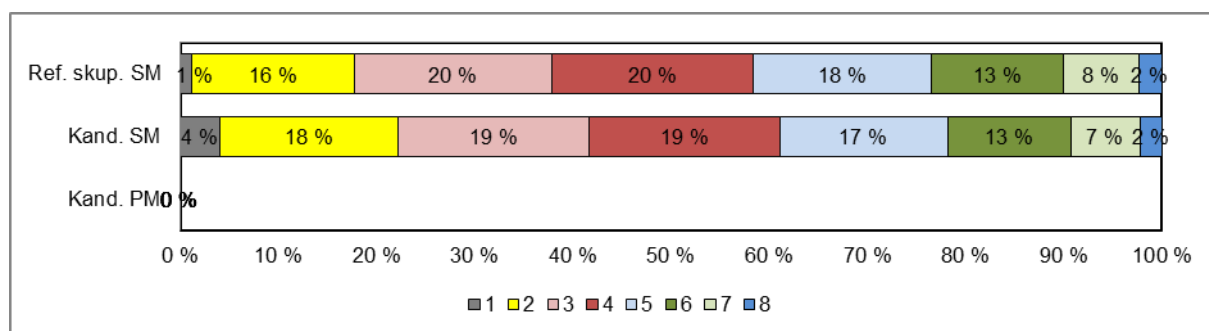
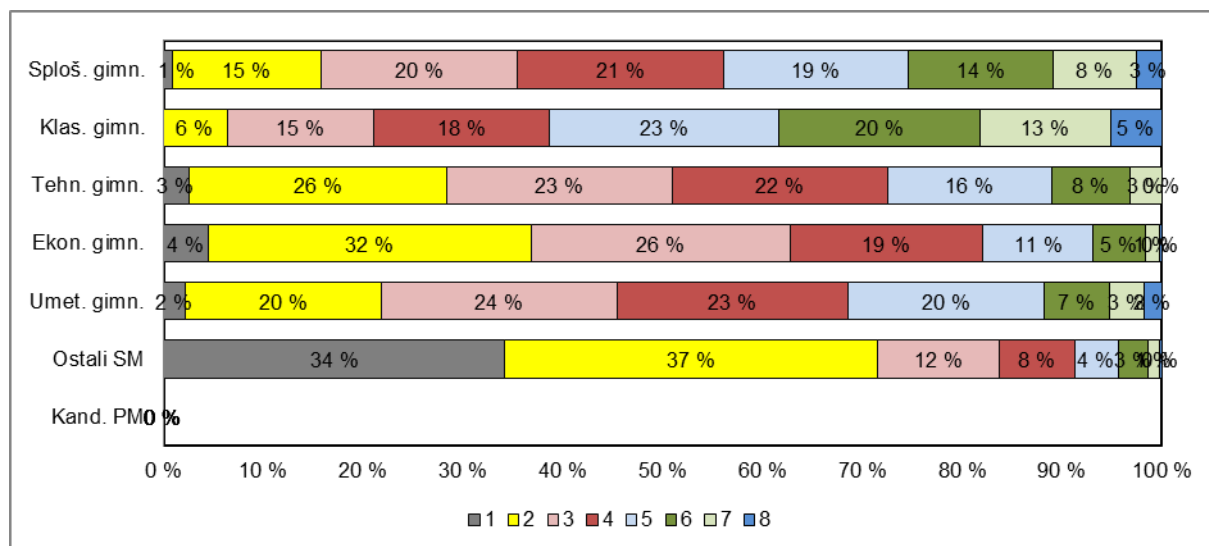
Preglednica 2.3.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	43	0	43	9	19	5	33	76	272	196	0
2	740	20	760	91	137	45	273	1.033	1.247	214	0
3	971	46	1.017	80	110	54	244	1.261	1.331	70	0
4	1.018	55	1.073	76	82	53	211	1.284	1.327	43	0
5	920	72	992	58	47	45	150	1.142	1.167	25	0
6	716	63	779	28	22	15	65	844	861	17	0
7	411	41	452	11	6	8	25	477	484	7	0
8	126	16	142	0	1	4	5	147	148	1	0
Uspešni	4.902	313	5.215	344	405	224	973	6.188	6.565	377	0
Skupaj	4.945	313	5.258	353	424	229	1.006	6.264	6.837	573	0

Preglednica 2.3.2: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	1 %	0 %	1 %	3 %	4 %	2 %	3 %	1 %	4 %	34 %	-
2	15 %	6 %	14 %	26 %	32 %	20 %	27 %	16 %	18 %	37 %	-
3	20 %	15 %	19 %	23 %	26 %	24 %	24 %	20 %	19 %	12 %	-
4	21 %	18 %	20 %	22 %	19 %	23 %	21 %	20 %	19 %	8 %	-
5	19 %	23 %	19 %	16 %	11 %	20 %	15 %	18 %	17 %	4 %	-
6	14 %	20 %	15 %	8 %	5 %	7 %	6 %	13 %	13 %	3 %	-
7	8 %	13 %	9 %	3 %	1 %	3 %	2 %	8 %	7 %	1 %	-
8	3 %	5 %	3 %	0 %	0 %	2 %	0 %	2 %	2 %	0 %	-
Uspešni	99 %	100 %	99 %	97 %	96 %	98 %	97 %	99 %	96 %	66 %	-
Skupaj	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.3.1: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Vir: Državni izpitni center 2015

3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2015

V preglednici 3.1 so zbrani splošni podatki (tj. statistike) o kandidatih, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2015.

Preglednica 3.1: Splošni podatki o kandidatih pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2015

	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
Število kandidatov	4.945	313	5.258	353	424	229	1.006	6.264	6.837	573	0,00
Povprečni splošni uspeh pri SM*	20,42	22,81	20,57	18,82	16,33	18,17	17,69	20,15	20,00	15,62	-
Povprečni uspeh v 4. letniku SŠ	3,80	4,03	3,81	3,62	3,33	3,62	3,50	3,76	3,72	2,87	-
Povprečni uspeh v 3. letniku SŠ	3,76	3,94	3,77	3,60	3,39	3,72	3,54	3,73	3,69	2,94	-
Povprečna točkovna ocena pri predmetu SM	4,31	4,96	4,34	3,60	3,23	3,81	3,49	4,21	4,04	2,25	-
Povprečna originalna točkovna ocena pri predmetu SM**	4,30	4,95	4,34	3,58	3,22	3,80	3,48	4,20	4,03	2,23	-
Povprečno število odstotnih točk pri predmetu SM	67,78	71,36	67,99	63,51	61,20	64,88	62,85	67,17	65,82	51,09	-
Mediana odstotnega števila točk pri predmetu SM	68	72	68	64	62	65	63	67	66	52	-
Standardni odklon odstotnih točk pri predmetu SM	9,31	8,53	9,31	9,42	8,99	9,24	9,31	9,50	10,82	13,20	-
Povprečna ocena pri predmetu v 4. letniku SŠ	3,40	3,63	3,41	2,99	2,88	2,97	2,94	3,33	3,30	2,74	-
Povprečna ocena pri predmetu v 3. letniku SŠ	3,43	3,67	3,44	3,09	2,98	3,15	3,06	3,38	3,34	2,69	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in točkovne ocene pri predmetu SM*	0,78	0,80	0,79	0,73	0,72	0,74	0,71	0,78	0,79	0,72	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 4. letniku SŠ*	0,75	0,72	0,75	0,72	0,65	0,67	0,68	0,74	0,74	0,59	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 3. letniku SŠ*	0,70	0,72	0,70	0,73	0,56	0,60	0,64	0,69	0,69	0,53	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 4. letniku SŠ***	0,64	0,63	0,64	0,70	0,53	0,60	0,62	0,64	0,66	0,61	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 3. letniku SŠ***	0,64	0,63	0,64	0,70	0,53	0,60	0,62	0,64	0,66	0,61	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 4. letniku SŠ***	0,66	0,63	0,66	0,63	0,54	0,65	0,60	0,66	0,67	0,59	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 3. letniku SŠ***	0,62	0,56	0,62	0,64	0,52	0,64	0,60	0,63	0,64	0,57	-
Korelacija notranjega in zunanjega dela pri SM	0,38	0,31	0,37	0,37	0,33	0,31	0,33	0,37	0,44	0,34	-
Neuspešni s PP	0,87	0,00	0,82	2,55	4,48	2,18	3,28	1,21	3,98	34,21	-
Neuspešni brez PP	1,48	0,32	1,41	4,25	5,19	3,06	4,37	1,88	4,70	35,43	-

*Pri izračunu povprečnega splošnega uspeha pri SM so upoštevani samo uspešni kandidati (10 točk ali več). Enako velja tudi za korelacije s splošnim uspehom pri SM.

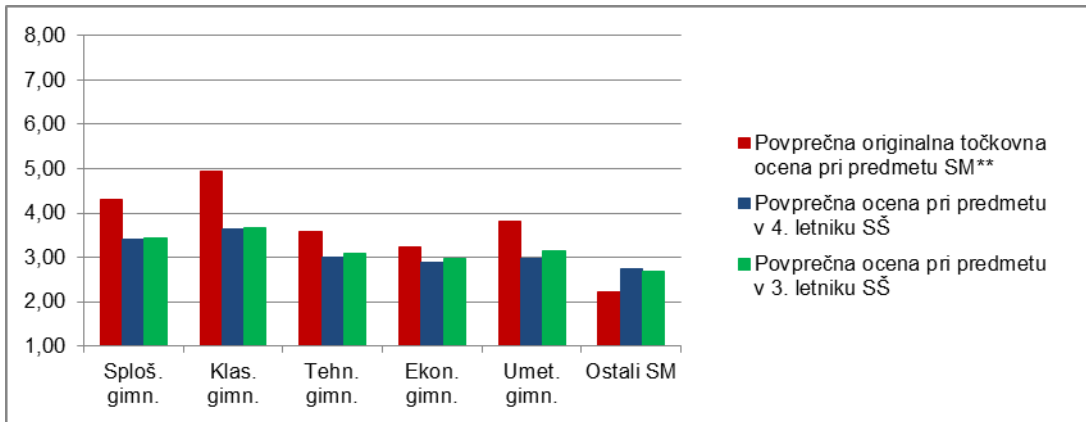
**Originalna točkovna ocena je ocena pri predmetu SM, izračunana iz odstotnih točk, brez upoštevanja PP (pogojno pozitivne) ali upoštevanja ocene iz prejšnjega roka.

***Korelacija z oceno pri predmetu SM se računa z originalno točkovno oceno pri predmetu SM.

Če je manj kakor 30 popolnih parov podatkov, se korelacija ne izračuna.

Slika 3.1 prikazuje primerjavo povprečne originalne točkovne ocene pri izpitu SM iz slovenščine in povprečnih ocen iz slovenščine v 4. in 3. letniku srednje šole. Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

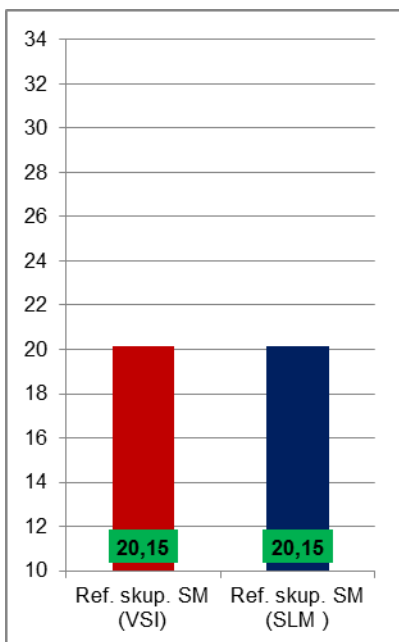
Slika 3.1: Povprečne (točkovne) ocene pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center 2015

Slika 3.2 prikazuje primerjavo povprečnega splošnega uspeha vseh gimnazijcev, ki so v spomladanskem izpitnem roku 2015 prvič v celoti opravljali splošno maturo (ref. skup. SM – VSI), in gimnazijcev, ki so v tem izpitnem roku prvič v celoti opravljali izpit SM iz slovenščine (ref. skup. SM – SLM).

Slika 3.2: Povprečni splošni uspeh pri SM in pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center 2015

4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM

4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita

Preglednica 4.1.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2015.

Preglednica 4.1.1: Osnovni statistični podatki

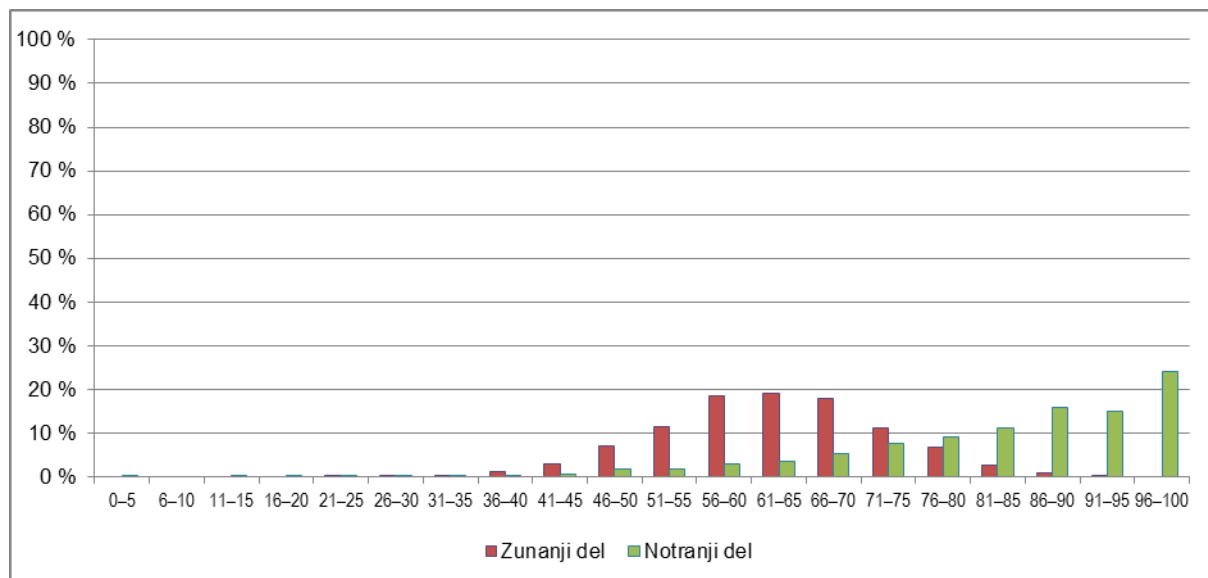
	Zunanji del	Notranji del
Število kandidatov	6.264	6.264
Povprečno število odstotnih točk	50,06	17,11
Standardni odklon odstotnih točk	8,07	2,84
Maksimalno število odstotnih točk	74,00	20,00
Povprečna težavnost	0,63	0,86

Preglednica 4.1.2 in slika 4.1.1 prikazujeta relativno frekvenčno porazdelitev referenčne skupine SM po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2015.

Preglednica 4.1.2: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Odstotki	Zunanji del	Notranji del
0–5	0 %	0 %
6–10	0 %	0 %
11–15	0 %	0 %
16–20	0 %	0 %
21–25	0 %	0 %
26–30	0 %	0 %
31–35	0 %	0 %
36–40	1 %	0 %
41–45	3 %	0 %
46–50	7 %	2 %
51–55	11 %	2 %
56–60	18 %	3 %
61–65	19 %	4 %
66–70	18 %	5 %
71–75	11 %	8 %
76–80	7 %	9 %
81–85	3 %	11 %
86–90	1 %	16 %
91–95	0 %	15 %
96–100	0 %	24 %
SKUPAJ	100 %	100 %

Slika 4.1.1: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Vir: Državni izpitni center 2015

4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita

Preglednica 4.2.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM po posameznih delih izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2015.

Preglednica 4.2.1: Osnovni statistični podatki po posameznih delih izpita

	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Ustni izpit
Število kandidatov	6.264	6.264	6.264
Povprečno število odstotnih točk	31,59	18,43	17,11
Standardni odklon odstotnih točk	5,94	3,16	2,84
Maksimalno število odstotnih točk	50,00	30,00	20,00
Povprečna težavnost	0,63	0,61	0,86

4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih

Kandidati pišejo izpitno polo 1 (IP 1) in izpitno polo 2 (IP 2) ter opravljajo ustni izpit. IP 1 je šolski esej, razpravljalni ali razlagalni/interpretativni, ki ga kandidati pišejo na osnovi literarnih besedil iz razpisanega tematskega sklopa. IP 2 je razčlemba (neumetnostnega) izhodiščnega besedila in tvorjenje krajšega neumetnostnega besedila.

4.3.1 IP 1

Kandidat s pisanjem šolskega eseja dokaže, da zna o besedilih izbranega tematskega sklopa po predloženih smernicah oblikovati koherentno, slogovno ustrezno in jezikovno pravilno besedilo.

Naslov tematskega sklopa za letošnjo splošno maturo je bil *Otroštvo*. Na podlagi razpisanega sklopa, v katerem sta bila dva romana, in sicer *Otroške stvari* Lojzeta Kovačiča, in *Otroštvo* Nathalie Sarraute, so kandidati pisali razpravljalni ali razlagalni/interpretativni esej. Za drugega je bil predložen še odlomek iz romana *Otroštvo*.

Nekaj statističnih indeksov po postavkah: št. kand.: 6.264; povprečno št. odstot. t.: 67,17; št. absolut. in relat. t.: 31,59; indeks težavnosti: 0,63; indeks objektivnosti: 0,65; 3. oc.: 377, tj. 3 %; 50 t. sta dosegla 2 kandidata.

4.3.1.1 Razpravljalni esej

Nekaj statističnih indeksov po postavkah: št. kand.: 5.873; št. absolut. in relat. t.: 31,41; indeks težavnosti: 0,63; indeks diskriminativnosti: 0,49; indeks objektivnosti: 0,63.

Naslov: *Pogled skozi otroške oči*. V postavki A so kandidati po navodilih za pisanje pojasnili, zakaj Bubi in Nataša sprejmeta deklici (Gizelo in Lili) drugače kot odrasli, v B so primerjali njun poznejši odnos do deklic in ga ponazorili z dogodkom oz. s pripetljajem, v C izbrali osebo, ki močno priraste k srcu Nataši, in v Č pojasnili, čigav otroški svet, Bubijev ali Natašin, mu/ji je doživljajsko bližji.

Postavka A (IT = 0,70) za kandidate ni bila zelo zahtevna, saj je v romanih otroški sprejem, Bubijev in Natašin, novega družinskega člana precej drugačen, kot to storijo odrasli. Kandidati so povprečno dosegli 5,61 od 8 možnih točk. Postavka je imela dve delni rešitvi: za pojasnilo brez omembe staršev do 3 + do 3 t, samo za predstavitev oziroma opis sprejema do 2 + do 2 t. Točke so izgubljali zaradi skromnega pojasnjevanja, ki so ga pogosto zreducirali zgolj na obnavljanje ustreznega dogajanja, ti kandidati torej niso dosegali predvidene taksonomske stopnje. Nekateri kandidati pa so pojasnilo zožili zgolj na Natašino ljubosumnost zaradi izgube privilegijev edinke ali pa so razpravljali zgolj o Verinem privilegiranju Lili (kar sodi v postavko B) in pri tem vlogo očeta popolnoma zanemarili. Postavka B (IT = 0,61) je bila najzahtevnejša, saj so od 12 možnih točk povprečno dosegli 7,27 t. Primerjava je morala za polno število točk (8) vsebovati izražene sintetične ugotovitve predvsem o podobnem poznejšem odnosu do deklic. Če je bil ta odnos le predstavljen, se je to kot delna rešitev točkovo do 4 t. Točke so izgubljali kandidati, ki v nalogi niso kronološko razložili dogajanja, iz katerega izhaja razpravljanje v postavki A od kasnejšega dogajanja v postavki B. Nekateri pa so kronološko kar pomešali zahteve obeh postavk, zato je bil ocenjevalec pred dilemo, kako točke razporediti po postavkah. Ustrezna ponazoritev poznejšega odnosa z dogodkom se je ocenila z 2 t, če je bil ta dogodek le naveden ali je bil odnos ponazorjen z dogajanjem namesto z dogodkom, se je drugi del te postavke ocenil le z 1 t. Postavka C (IT = 0,78) je bila najlažja, v povprečju so dosegli 3,89 od 5 možnih točk. Najpogosteje so izbrali Verino mamo, imenovano tudi babuška, enakovredna je bila tudi izbira očeta, druge rešitve so bile neustrezne. Število točk je bilo odvisno od pestrosti utemeljevanja kandidatove izbire. Pri postavki Č (IT = 0,75) so bili kandidati skoraj tako uspešni kot v prejšnji, od 5 možnih točk so jih v povprečju dosegli 3,76. Doživljajsko so zelo različno izbrali večjo bližino z Bubijem ali Natašo, število točk je bilo odvisno od tehtnosti utemeljevanja svoje izbire.

Indeks težavnosti za razpravljalni esej (0,63) kaže, da vsebinski del razpravljalnega eseja ni bil prezahteven; za 0,02 je višji od lanskega. Zahtevnost postavk je bila po tem indeksu precej izenačena (0,70–0,78), v postavki B pa so bili kandidati manj uspešni zaradi primerjave. Pod spodnjo mejo IT so kot običajno le dodatne točke.

Pri postavki Jezik se ocenjujejo jezikovna pravilnost, slog in zgradba. IT je pri posameznih postavkah zelo različen; za jezikovno pravilnost je 0,26 (lani 0,23), kar kaže na nizko splošno opismenjenost kandidatov, vendar se je ta indeks letos po konstantnem padanju obrnil navzgor; IT je najvišji pri zgradbi (0,84), za slog je nekje vmes (0,59).

Indeks ločljivosti/diskriminativnosti je pri vseh vsebinskih in jezikovnih postavkah ustrezen in precej uravnotežen.

Indeksa objektivnosti 0,80–0,90 pri tem tipu esejske naloge običajno ne dosegamo, povprečen je 0,63, za 0,01 višji kot lani). Indeks objektivnosti je običajno najvišji pri jezikovni pravilnosti (0,60), najnižji je tokrat pri slogu (0,24).

4.3.1.2 Interpretativni/razlagalni esej

Nekaj statističnih indeksov po postavkah: št. kand.: 391; št. absolut. in relat. t.: 34,12; indeks težavnosti: 0,68; indeks diskriminativnosti: 0,51; indeks objektivnosti: 0,79.

Predloženi odlomek za pisanje eseja je bil vzet iz romana Nathalie Sarraute, *Otroštvo*. (Ljubljana: Mladinska knjiga, 2014. 59–61.) Kandidati so po navodilih za pisanje skušali v postavki A predstaviti, kako se v prvem odstavku odlomka (Nataša) spominja razmerja med materjo in Koljem ter svoje vloge v njem, v B pojasniti, kako ji v nadaljevanju odlomka sogovornik, »drugi glas«, pomaga prodreti pod površino konvencionalnih občutij, v C pojasniti, kakšna so Natašina občutja pod površino ter s katerimi jezikovnimi in slogovnimi sredstvi so prikazana, ter v Č povzeti še dva pripetljaja oziroma dogodka, ko materine besede zaznamujejo Natašino otroštvo, in ovrednotiti materino ravnanje ter njeno vlogo pri Natašinem odraščanju.

Postavki A (IT = 0,83) so kandidati sledili najbolj uspešno med vsemi vsebinskimi postavkami. Od 4 možnih točk so jih v povprečju dosegli 3,31. Delna rešitev, predstavitev le razmerja med materjo in Koljem, se je točkovala do 2 t. Točk niso dobili kandidati, ki odlomka niso razumeli in so zato vsebino napačno predstavili. V postavki B (IT = 0,72) so bili manj uspešni, od 6 točk so povprečno dosegli 4,33 t. Navodilo zahteva od kandidata prejšnjo subtilnost pri razumevanju besedila in sposobnost izražanja bolj prikritih čustvenih vzgibov. Tovrstni domet kandidatov je bil ključen za dobljeno število točk v tej postavki. Postavka C (IT = 0,68) je za interpretativni esej značilno problemsko vprašanje, ki kandidata vodi v prepoznavanje in povezovanje vsebine, tokrat občutij pod površino, s funkcijo jezikovnih in slogovnih sredstev. Zahteva postavke se vsebinsko navezuje na prejšnjo in so zato na preizkušnji podobne sposobnosti kandidatov, tokrat dopolnjene s prepoznavanjem in povezovanjem čustvene vsebine z jezikovnimi izraznimi sredstvi. Pri pojasnjevanju, katera jezikovno-slogovna sredstva so mu pomagala pri prepoznavanju teh občutij in kako, je moral kandidat za polno število točk analizirati tri jezikovno-slogovna sredstva s pripadajočo vsebino na osnovni ali dve sredstvi na zahtevnejši ravni. Od 10 možnih točk so jih v povprečju dosegli 6,76. Bolj uspešni so bili kandidati v postavki Č (IT = 0,75), ki z vsebino navodila koherentno zaključuje ta esej. Postavka v obeh delih navezuje na poznavanje celotnega romana, sicer kandidat ne more izbrati in obnoviti ustreznih dogodkov ter ovrednotiti materine vloge v Natašinem življenju. Uspešnost te postavke je bila vsekakor odvisna od poglobljenega branja in poznavanja celotnega romana ter od sposobnosti prepričljivega utemeljevanja svojih vrednostnih opredelitev. Od 10 možnih točk so jih v povprečju dobili 7,47.

Indeks težavnosti (0,68) kaže, da vsebinski del interpretativnega eseja ni bil prezahteven in je za 0,05 višji kot pri razpravljalnem eseju. Razpon med indeksi vsebinskih postavk je ustrezen.

IT za jezik ne odstopa od predvidenih mej (0,10–0,90) in je v vseh postavkah nekoliko višji kot pri razpravljalnem eseju.

Indeks diskriminativnosti je ustrezen, v povprečju je 0,51.

Povprečni indeks objektivnosti je pri interpretativnem eseju običajno višji kot pri razpravljalnem, tokrat je 0,79, torej na meji ustreznosti, čeprav nalog niso ocenjevali samo udeleženci moderacije.

Letos je razlagalni esej pisalo 6,24 % kandidatov, ki maturo opravljajo prvič, lani 2 %, predlani 6,41 %.

V primerjavi z razpravljalnim esejem ima razlagalni enako kot prejšnja leta še boljše edukometrične indekse, pa tudi višji uspeh, saj je število absolut. in relat. t. višje za 2,71 %.

Komentar: Analiza IP 1 je pokazala primerljive rezultate s tistimi iz prejšnjih let, vendar so se v nasprotju z lanskimi in predlanskimi rezultati kazalniki uspeha obrnili navzgor. Edukometrični indeksi so višji: povprečje absolutnih in relativnih točk za 0,93, težavnost za 0,02, objektivnost za 0,02. Razveseljiva posebnost je, da se je zaustavilo stalno padanje indeksa težavnosti pri jezikovni pravilnosti. Ključnega pomena za uspeh pri tej poli je dobro prebran sklop izbranih besedil ter

sposobnost tvorjenja koherentnega in jezikovno pravilnega besedila. Zadnja leta opažamo, kako se iz generacije v generacijo na splošno niža sposobnost poglobljenega branja besedil, kar učitelji poskušajo omiliti s tem, da besedila berejo pri pouku med obravnavo del iz sklopa. Posledično smo govorili tudi o zniževanju zmožnost tvorjenja jezikovno in pravopisno pravilnega besedila. Mogoče sta dva negativna med seboj povezana trenda dosegla svoje dno in si lahko obetamo boljše rezultate.

Druga posebnost je ta, da je interpretativni esej pisalo 6,24 % kandidatov. Ta tip eseja kaže sicer opazno boljše rezultate, kar je razumljivo, če se zanj odloči malo kandidatov. Povprečno število relativnih in absolutnih točk je višje za 2,71, indeks težavnosti za 0,05, indeks objektivnosti za 0,16. Vsi edukometrični indeksi pri razlagalnem eseju so v primerjavi z lanskimi rezultati višji. Mogoče bodo ti rezultati spodbudili kandidate, da se jih bo v naslednjih letih več odločilo za ta tip eseja.

4.3.2 IP 2

Nekaj statističnih indeksov po postavkah: št. kand.: 6.264; povprečno št. absolut. t.: 73,74; št. relat. t.: 18,43; indeks težavnosti: 0,61; indeks diskriminativnosti: 0,27; 3-krat oc.: 0.

Maksimalno število doseženih t.: 2 kandidata 109 točk.

Izpitna pola 2 čim bolj celovito preverja sporazumevalne zmožnosti kandidatov, tj. razumevanje, analiziranje in vrednotenje izhodiščnega besedila določene neumetnostne besedilne vrste z različnih vidikov ter s tem tudi vse pomembne sestavine in cilje učnega načrta.

Izpitna pola je sestavljena tako, da v ustreznih deležih vključuje naloge za preverjanje vseh vrst razčlemb neumetnostnega besedila: pomensko, okoliščinsko, glasoslovno s pravorečjem, pravopisno, besedoslovno, oblikoslovno, skladenjsko, besedotvorno, slogovno in besediloslovno.

Naloge preverjajo tako jezikovno znanje kot različne zmožnosti na treh taksonomskih stopnjah:

1. dobesedno razumevanje, poznavanje dejstev, teorij, postopkov ...;
2. razumevanje s sklepanjem, uporaba, preoblikovanje, razlaganje, prenos znanja, analiza, razčlenjevanje ...;
3. ustvarjalno oz. kritično razumevanje, sinteza, ocenjevanje z utemeljevanjem, ustvarjalna uporaba ...

Dejavnosti oz. naloge v izpitni poli so zastavljene tako, kakor potekajo tudi pri pouku.

Ker se vse naloge v IP 2 navezujejo na izhodiščno besedilo, presojamo veljavnost ter ustreznost indeksov težavnosti in ločljivosti/diskriminativnosti z vidika celote. Pri IP 2 ne analiziramo indeksa objektivnosti, saj so bile naloge ocenjene samo enkrat, razen kontrolnih primerov (43), nalog mejnega kontrolnega ocenjevanja in letos ponovno uvedenega, sicer omejenega 2. ocenjevanja (100 nalog).

V nadaljevanju bodo predstavljene posamezne karakteristike za celotno polo, nato pa posebej izstopajoče naloge.

4.3.2.1. Indeks težavnosti

Indeks težavnosti IP 2 je 0,61 (lani 0,61, predlani 0,57; 2012 – 0,62; 2011 – 0,63) in je ustrezen (biti mora 0,10–0,90).

V IP 2 ni nobene naloge z indeksom težavnosti pod 0,10, nobena naloga nima višjega od 0,90. Kot težje naloge so tiste z indeksom pod 0,50, teh je pet (naloge: 4, 12, 13, 17, in 19).

a) Naloge z visokim IT-jem

15. V odgovoru na 2. vprašanje Sunita govori o delu na vesoljski postaji. V katerem glagolskem vidu so glagoli, navedeni v spodnji razpredelnici? Obkrožite ustrezno možnost in odgovor utemeljite z zapisom glagolov v drugem glagolskem vidu.

Navedeni glagoli so DOVRŠNI/NEDOVRŠNI.

Glagol	Spremenjen glagolski vid
opravljati	
izvajati	
čistiti	
pospravljati	
popravljati	
pogovarjati se	

(4 točke)

IT je 0,86 in je najvišji med vsemi nalogami. Naloga spada v drugo taksonomsko stopnjo in je zaprtega tipa. Naloga je iz oblikoslovja, preverja sposobnost prepoznavanja in preoblikovanja glagolskega vida. Kandidati so bili pri tej nalogi uspešni, saj preverja najbolj splošno jezikovnosistemsko znanje na vsakdanjih primerih. ID je 0,33, kar kaže, da je bilo pri reševanju te naloge potrebno neko naučeno predznanje.

16. Navedene števnike zapišite z besedami in jim določite vrsto.

1998 _____

195 _____

2008. _____

Izpisani števniki so (podčrtajte ustrezno):

- A glavni in ločilni
- B vrstilni in množilni
- C glavni in vrstilni
- Č ločilni in množilni

(4 točke)

IT je 0,81 in je drugi najvišji med vsemi nalogami. Naloga spada v drugo taksonomsko stopnjo in je zaprtega tipa. Naloga je iz oblikoslovja, preverja sposobnost prepoznavanja števnikov in uporabo – pravičen zapis. Kandidati so bili pri tej nalogi uspešni, saj preverja splošno in osnovno jezikovno in pravopisno zmožnost. ID je ustrezen.

Tretja po vrsti med nalogami s tem indeksom je 1. naloga – okoliščinska, na prvi taksonomski stopnji, dobro reševana, ker je tako splošno znana, saj je podobna naloga skoraj v vsaki izpitni poli.

- b) Naloge z nizkim IT-jem (pod 0,50)

13. Predložna zveza ob glagolu *podvomiti* je rabljena napačno. Popravite jo in poved v celoti zapišite.

Včasih sem že podvomila v to, da bom sploh kdaj poletela.

(2 točki)

IT je 0,13 in je najnižji med vsemi nalogami. Naloga spada v drugo taksonomsko stopnjo, je zaprtega tipa, z njo se preverja oblikoslovno-pravopisno znanje. Naloga je z istega področja preverjanja kot 15. in 16., podobno je zastavljena in tudi podobne zmožnosti preverja, pa vendar je bila za kandidate najtežja. Razlog za tako nizek indeks težavnosti je najbrž v tem, da se v javnosti redkeje rabi pravilna predložna zveza glagola *podvomiti*, pravopisni in pravorečni tematiki pa je v šolah posvečeno premalo pozornosti, sploh če upoštevamo spremenjene okoliščine, tj. jezikovno zelo raznolika besedila, med katerimi so tudi jezikovno nepravilni zgledi. ID je ustrezen.

12. Ker je besedilo prvotno govorjeno, je v njem tudi nekaj neknjižnih izrazov. Neknjižne izraze v izpisanih povedih nadomestite s sopomenskimi knjižnimi izrazi. Povedi v celoti ponovno zapišite.

»Extra vehicular activity« ali po astronautsko »sprehod po vesolju« je zares kul.

Imate kakšen nasvet za mlade bralce?

Če imaš zanimanje in si nadarjen za znanost in tehnologijo, je to področje zate.

(6 točk)

IT je 0,22 in je drugi najnižji med vsemi nalogami. Naloga spada v drugo taksonomsko stopnjo, je naloga zaprtega tipa s področja besedoslovja in pravopisa, preverja zmožnost preoblikovanja neknjižnih izrazov v knjižne, kar zahteva poznavanje socialnih zvrsti jezika in s tem povezano slogovno zaznamovanost. Za uspešno reševanje te naloge nista dovolj bistrost in iznajdljivost kandidatov, zato je ID ustrezen.

17. Nekaj povedi v izhodiščnem besedilu je večstavčnih. Koliko stavkov je v izpisani povedi? Zapišite njihovo število, nato pa poved pretvorite v enostavčno.

Kar zadeva uspeh, pa je najpomembneje to, da človek uživa pri tem, kar dela.

Število stavkov: _____

Pretvorba v enostavčno poved:

(4 točke)

V 17. nalogi (IT 0,27) so kandidati morali prepoznati število stavkov v izpisani povedi in večstavčno poved pretvoriti v enostavčno. Naloga spada v drugo taksonomsko stopnjo, je naloga zaprtega tipa s področja skladnje in pravopisa, preverja poznavanje skladenjskih pojmov poved – stavek in zmožnost preoblikovanja večstavčne povedi v enostavčno. Za uspešno reševanje je potrebno usvojeno znanje v

povezavi z bistrostjo in iznajdljivostjo, saj primer ni ravno enostaven. Na to kaže tudi ID, ki je pri tej nalogi pod spodnjo mejo (0,16).

Komentar: Naloge z visokim IT-jem so standardne ali pa te naloge preverjajo osnovno jezikovnosistemsko znanje z dovolj preprostimi primeri. Visok ali nizek indeks težavnosti ni odvisen od vrste razčlemb, ampak od zahtevnosti primera. Zanimivo je, da je skoraj pri vseh teh nalogah indeks diskriminativnosti ustrezen. Uspešnost reševanja naloge je v veliki meri odvisna tudi od njenega tipa.

4.3.2.2 Indeks ločljivosti/diskriminativnosti

Indeks ločljivosti celotne IP 2 je 0,27 (lani 0,28; predlani 0,27), torej je nad 0,20, kar je spodnja meja za ustreznost tega indeksa.

Nalog s prenizkim indeksom je 8, te so: 1, 2, 4, 5, 8, 10, 11, 17.

4. V odgovoru na 1. vprašanje intervjuvanka govori tudi o vesoljskem taksiju. Zakaj je notranost vesoljskega taksija enaka notranosti simulacijske postaje? Odgovorite v povedi.

(3 točke)

Ta naloga ima najnižji ID med vsemi nalogami, to je 0,07. Naloga je polodprtega tipa, spada v tretjo in drugo kognitivno raven (jezikovna pravilnost). Gre za pomensko razčlemb, ki preverja sposobnost logičnega sklepanja z utemeljevanjem. Mnogi kandidati niso dobro prebrali navodila, zato niso razumeli zahtevnosti naloge, ampak so poiskali poenostavljeni odgovor, ki ga ponuja besedilo v istem odstavku. Za uspešno reševanje te naloge je bila ključna sposobnost koncentracije in poglobljenega branja. Po indeksu težavnosti spada ta naloga med težje (0,37).

2. Zakaj je avtor za pogovor izbral Sunito Williams? Navedite tri razloge, ki jih lahko razberete iz uvodnega dela izhodiščnega besedila (U).

(3 točke)

ID je 0,10. Naloga je polodprtega tipa, je s področja pomenske razčlemb, na drugi taksonomski ravni in preverja sposobnost kritičnega razumevanja. Reševana je bila uspešno (IT = 0,77), pri tem pa je bila ključna zmožnost poglobljenega branja, razumevanja in utemeljevanja.

Zelo podobna ugotovitev velja za 5. nalogo z ID-jem 0,13 in IT-jem 0,68, s tem da je ta naloga na tretji kognitivni ravni in preverja sposobnost razumevanja in logičnega sklepanja.

Komentar: Naloge s prenizkim ID-jem (pod 0,20) so torej dobro reševali kandidati, ki so bili pri drugih nalogah uspešni, pa tudi tisti, ki so bili manj uspešni. Te naloge so v glavnem s področja pomenske razčlemb in so dodatno preverjale še pravopisno zmožnost. Kandidati so pri reševanju teh nalog »unovčili« predvsem svojo bistrost, iznajdljivost, sposobnost logičnega povezovanja in poglobljenega branja, kritičnega razumevanja s sklepanjem ali utemeljevanjem, vse to pa v povezavi z zmožnostjo hitrejšega miselnega procesiranja. Vse to so že znana dejstva iz analiz nalog prejšnjih let.

Komentar: Letošnja IP 2 je v primerjavi z lansko dosegla rahlo nižje rezultate: število absolutnih točk je nižje za 0,32; št. relat. t. za 0,09; IT je enak lanski poli. S tem je primerljiva z rezultati pol iz prejšnjih let in ohranja pričakovani standard zahtevnosti in uspešnosti.

4.3.3 Ustni izpit

Ustni izpit je notranji del maturitetnega izpita. Preverjajo se tisti cilji učnega načrta, ki jih pisni del ne more preverjati, ti so: zmožnost smiselnega in estetskega branja, zmožnost govornega izražanja v knjižnem jeziku ter uporabno literarnozgodovinsko in literarnoteoretično znanje ob razlagi predloženega literarnega besedila oz. odlomka ter pregledno literarnozgodovinsko znanje po veljavnem katalogu oz. pregledno znanje, razumevanje ter zmožnost kritičnega razmisleka o vlogi in položaju slovenskega jezika v preteklosti in sedanjosti. Sestavljen je iz:

- a) glasnega branja predloženega literarnega/polliterarnega besedila,
- b) vprašanja ob predloženem literarnem/polliterarnem besedilu ali odlomku (usmerjena interpretacija oz. dialog),
- c) preglednega vprašanja iz književnosti ali strukturirane jezikovne naloge ob predloženem besedilu oz. odlomku.

Nekaj statističnih indeksov po postavkah: povprečno število doseženih relativnih in absolutnih točk pri ustnem delu je 17,11, IT je 0,86, indeks diskriminativnosti je 0,37.

Komentar: Že tradicionalno so kandidati pri tem delu izpita najuspešnejši, po spremembi PIK-a se je uspešnost še povečala, vendar je letos rahlo upadla, tj. za 0,06 točke. Največ kandidatov je z 20 točkami, tj. 24,07 (lani 25 %).

4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov

Najpogostejših nepravilni odgovori so prikazani v podpoglavju 4.3.

4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah

DPK SM za SLO ni prejela nobene pisne pripombe ne na prvo ne na drugo izpitno polo, niti ne na *Navodila za ocenjevanje*. Komisija mnenja ne preverja s posebnim vprašalnikom, spodnje ugotovitve so nastale po pogovorih in pripombah na seminarjih ali po drugih ustnih stikih.

1. Prevladujoče mnenje ocenjevalcev je, da je bila letošnja IP 1 vsebinsko in taksonomsko ustrezno sestavljena, oba eseja sta se nanašala na ključne vsebinske, tematske in motivne elemente v romanih. Druga izpitna pola je preverjala učno snov gimnazijskega programa za slovenščino, bila je ustrezna po zahtevnosti in ne preobsežna. Tudi *Navodila za ocenjevanje* so dovolj natančno opredeljevala pravilne, še sprejemljive, delno pravilne in neustrezne rešitve ter meje tolerance.
2. Novosti, ki jih je prinesla sprememba PIK-a, so postale standardne, čeprav se pogosto sliši pripomba, da se pri esejskih nalogah pozna skrajšanje časa za 30 minut pri načrtovanju besedila in pri jezikovni pravilnosti, ker zmanjka časa za pregled naloge.
3. Oblika seminarjev, ki smo jo uvedli po spremembi PIK-a, se je izkazala za uspešnejšo, bolj pragmatično in je postala standard. Glavna prednost je, da ocenjevanje vadimo na nalogah spomladanskega izpitnega roka. Enako velja za IP 2, s tem da po seminarju opravimo še

drugo moderacijo in s tem *Navodila za ocenjevanje* dorečemo in v glavnem rešimo vse nejasnosti.

4. Tudi ocenjevanje je doseglo nek standard z uspehi in s pomanjkljivostmi, ki se jih težko presega. Letos pa smo ravno pri usklajenosti ocenjevanja dosegli izjemen uspeh. Delež nalog, ki gredo v kontrolno/tretje ocenjevanje, je bil do sedaj pri pribl. 4 %, letos pa se je delež teh nalog znižal na 3 %.
5. Kljub prizadevanju, da bi na seminarjih čim bolj poenotili vse elemente ocenjevanja, klub predstavitvi pol samo na enem mestu itd., je ocenjevanje vsake nove naloge tako zahtevno, posebno in enkratno delo, da se vedno znova pokažejo odstopanja in pretirana nihanja zaradi različnega razumevanja taksonomske zahtevnosti postavk v IP 1, pretirane strogosti ali popuščenja, ozkosti ali širine pri pričakovani vsebini problemskega vprašanja, upoštevanja ali zanemarjanja delnih oz. še sprejemljivih rešitev v IP 2 ipd. Pri ocenjevanju je preveč nihanja in preveč napak. To ponovno potrjuje tudi letošnji podatek o številu ugodno rešenih pritožb. Ta odstotek je sicer nekoliko nižji kot lanski, vendar je previsok, da bi bili lahko z njim zadovoljni.

Ob močno pozitivnih sporočilih letošnje analize (dober povprečni uspeh, interpretativni esej je pisalo več kandidatov, indeks težavnosti pri eseju več ne pada, povprečno število točk pri ustnem izpitu je rahlo upadlo, četrtnina manj nalog je šla v 3. ocenjevanje) in ob ugotovitvi, da je potek celotne mature pri slovenščini precej utečen proces, pa bi bilo dobro premisliti nekaj opozoril analize:

6. odstotek sprememb ocene pri izvedenskih mnenjih kaže na to, da je preveč napak pri ocenjevanju, kar je med drugim jasen namig za delo v seminarjih (izobraževanje ocenjevalcev bo državna predmetna komisija še okrepila);
7. število ugovorov je znatno naraslo tudi v primerjavi z drugimi predmeti – 57 % ugovorov pri vseh predmetih je bilo pri slovenščini;
8. spremenjeni pravilnik števila kandidatov s posebnimi potrebami ni zajezil; ocenjevanje teh nalog je zahtevnejše in vzame več časa, plačano pa je enako kot pri običajnih kandidatih.

5 Zunanje ocenjevanje in ugovori

5.1 Zunanje ocenjevanje

Pisni del izpita je v spomladanskem izpitnem roku potekal v dveh delih: IP 1 so kandidati pisali 5. maja, IP 2 pa 1. junija 2015. Pisni del izpita je pri obeh polah potekal brez posebnosti.

Moderacija *Navodil za ocenjevanje IP 1* je bila 8. maja. Opravili so jo člani DPK za SLO in pomočniki glavnega ocenjevalca ali t. i. regijski vodje. Na seji smo potrdili *Navodila za ocenjevanje* z manjšimi dopolnitvami delno pravih rešitev v postavkah A in B pri razpravljalnem eseju. Dodali smo tudi navodilo o točkovanju neustrezne trditve, da se je Bubi preselil v državo Slovenijo.

Predstavitve izpitne pole in *Navodil za ocenjevanje* je bila 9. maja v Ljubljani, združena je bila s seminarjem za usposabljanje zunanjih ocenjevalcev. Na predstavitvi *Navodil za ocenjevanje* razpravljalnega eseja je bil podan predlog, da bi dopolnili navodilo za postavko B. Nekaj kandidatov je namreč navodilo razumelo tako, da se primerjava poznejšega odnosa Bubija in Nataše do deklic ne nanaša na deklici iz postavke A (to sta Gizela in Lili), ampak na druge deklice, s katerimi Bubi oz. Nataša tudi prideta v stik. Ker se je ta problem izpostavil šele na predstavitvi *Navodil za ocenjevanje* brez možnosti, da bi lahko prebrali katero od teh nalog, je glavni ocenjevalec zavrnil takojšnje dopolnilo postavke B. Za tak poseg v točkovnik je treba prej prebrati nekaj takih nalog in se za spremembo odločiti na seji. Komisija se po posvetovanju ni odločila za dopolnitev navodila za točkovanje postavke B, ampak je menila, da je tudi taka možnost razumevanja postavke dopustna, da pa take rešitve kot ustrezne ne bomo upoštevali med rednim ocenjevanjem, ampak na pritožbah. Med ugovori na oceno je bilo res nekaj takih pritožb, ki so bile rešene v skladu z navodili DPK za SLO.

Zamenjava IP 1 iz 1. v 2. ocenjevanje je bila 29. maja znotraj regij, vrnitev pole iz 2. ocenjevanja je bila 14. junija. Na začetku 2. ocenjevanja smo izločili pole kandidatov, ki niso uspešno zaključili 4. letnika.

Moderacija *Navodil za ocenjevanje IP 2* je bila 12. junija. Opravljena je bila v enaki zasedbi kot za IP 1. Na seji smo v *Navodila za ocenjevanje* na podlagi pregledanih pol kandidatov vnesli za nekaj nalog dodatne variantne in delne rešitve. Predstavitve IP 2 in razlaga *Navodil za ocenjevanje* je bila 13. junija v Ljubljani, združena je bila s seminarjem za usposabljanje zunanjih ocenjevalcev. Na koncu seminarja smo opravili še 2. moderacijo te pole. Na seminarju smo namreč najprej predelali osnovno delovno gradivo za usposabljanje, potem pa je vsak ocenjevalec poskušal oceniti še 4 naloge. (Tako pri 2. moderaciji sodelujejo vsi ocenjevalci.) Pri tem so se pojavila nova vprašanja ter nekaj različic ustreznih in deloma pravih rešitev, s katerimi smo dopolnili že moderirana *Navodila za ocenjevanje*. Vrnitev nalog IP 2 iz ocenjevanja je bila 23. junija.

Do 26. junija, ko je DPK za SLO postavila pragove med ocenami, se je opravilo tudi kontrolno/tretje ocenjevanje 377 nalog IP 1 (pri IP 2 je bilo kontrolno ocenjenih 100 nalog), v sodelovanju z zunanjim strokovnjakom je bilo ocenjenih 7 nalog kandidatov s posebnimi potrebami. Letos ni bilo prošenj kandidatov, da naj pri ocenjevanju upoštevamo tudi besedilo na konceptnem listu. Pregledali ter popravili smo 43 »maksimumov« pri IP 2 in odpravili še druge pomanjkljivosti pri ocenjevanju. Po postavitvi pragov med ocenami smo opravili še kontrolno mejno ocenjevanje obeh izpitnih pol 80 kandidatov, ki so dosegli 46 oziroma 47 točk – 39 od teh je prestopilo prag pozitivne ocene, dodatnih 14 je doseglo pogojno pozitivno oceno, skupaj torej 53. Od neuspešnih jih je 9 ugovarjalo na oceno, nobena pritožba ni bila pozitivno rešena.

Iz leta v leto narašča število nalog kandidatov s posebnimi potrebami (letos več kot 100). Sprememba pravilnika ni zaustavila tega trenda. Ker te naloge ocenjujejo le posebej usposobljeni ocenjevalci in ker

to ocenjevanje zahteva več dela in zato traja dalj časa, se čedalje glasneje pojavlja vprašanje višjega vrednotenja ocenjevanja teh nalog.

5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene

Pri slovenščini je že tradicionalno največ pritožb, letos največ doslej (skoraj 57 % pritožb pri vseh predmetih je pri SLO). Ugovore je reševalo pet izvedencev v prenovljeni sestavi, dvema starima so se pridružili trije novi. Večinoma so se pritožili kandidati na meji med višjima ocenama, znatno manj je bilo tistih na meji med negativno in pozitivno oceno zaradi opravljenega mejnega kontrolnega ocenjevanja. Prevladovali so ugovori z utemeljitvami, tudi obširnimi.

Zahtev za vpogled je bilo 755 (lani 814), ugovorov na oceno je bilo 355 (lani 318, predlani 225), to je 5,19 % (lani 4,5 %) vseh izpitov pri slovenščini. Do spremembe točk – zvišanja – je prišlo pri 197 (lani 187) ugovorih, do spremembe ocene pri 103 (lani 104) kandidatih, to je 29 % (lani 32,7 %). Povprečna sprememba % točk je bila 1,78 (lani 1,32 %), povprečna sprememba točkovne ocene je bila 1,04 (lani 1). Največja sprememba % točk je bila 32,50 (lani 9). Največja sprememba točkovne ocene je bila 3 (lani 2).

Analiza statističnih podatkov kaže, da so se v primerjavi z lanskim letom zvišali nekateri indeksi, najbolj pa: število ugovorov (indeks 1,2), povprečna sprememba % točk (indeks 1,3), največja sprememba % točk (indeks 3,6) in največja sprememba točkovne ocene (indeks 1,5).

Povzetek statističnih podatkov pokaže nekatere neprijetne ugotovitve, in sicer:

- pri izvedenskih mnenjih je ponovno prišlo do mnogih popravkov (sprememb točk navzdol je 125 (lani 94), navzgor 197 (lani 187), samo pri 33 (lani 38) ugovorih je bilo točkovanje potrjeno);
- da se je sicer letos nekoliko zmanjšal odstotek ugodno rešenih ugovorov, z 32,7 % lani se je znižal na 29 %, še vedno pa ostaja višji kot prejšnja leta, ko je bil pod 20 %;
- da so se popravki navzgor zvišali, najvišja je sprememba % točk na 32,50 % (lani 9 %), najvišja sprememba točkovne ocene je 3 (lani 2).

Te podatke se da deloma pojasniti s tem, da je mnogim kandidatom, ki so vložili ugovor, manjkala le 1 točka do višje točkovne ocene. Poenostavljeno rečeno je bilo reševanje ugovorov ponovno ocenjevanje mejnih primerov. Prevladovali so kandidati, ki so se potegovali za višje ali najvišje število točk in ti so v svojih nalogah pogosto našli primere oškodovanja pri točkovanju. To potrjuje že znano ugotovitev, da ocenjevalci boljše naloge strožje ocenimo kot slabše. Pri prestrogem točkovanju, ali če ocenjevalec spregleda enakovredno še sprejemljivo ali delno pravilno rešitev, pride do zvišanja ocene za eno ali dve točki (dovolj je že 0,5 t.), kar privede do spremembe točkovne ocene.

Na zvišanje točkovne ocene in na tako povišano spremembo % točk je vplivalo reševanje primerov, ki so pojasnjeni v prejšnji postavki, 5.1. V postavki B v razpravljalnem eseju je bilo namreč možno doseči 12 točk. Drugačno, vendar po mnenju komisije tudi sprejemljivo razumevanje navodila v tej postavki je za boljše naloge pomenilo znatno pridobitev števila točk.

Ta analiza ugotavlja tako pozitivne kot negativne plati zunanjega ocenjevanja pri letošnji maturi in s tem narekuje delo za naslednji seminar oz. naslednje seminarje za usposabljanje ocenjevalcev, ko bomo poskušali pomanjkljivosti odpraviti.

6 Povzetek

6.1 Ocena uspeha kandidatov

Letos je izpit splošne mature iz slovenščine kot materinščine v spomladanskem izpitnem roku prvič opravljalo 6.264 kandidatov (lani 6.392 kandidatov, predlani 6.756), to pa pomeni 2 % manj kandidatov glede na lansko leto. Maturitetni izpit iz slovenščine je tudi letos potekal brez večjih težav, analiza pisnega in ustnega izpita je pokazala primerljive rezultate s prejšnjimi leti; to kaže na uravnoteženost preverjanja slovenščine na splošni maturi skozi leta.

Analiza rezultatov izpitne pole 1 – naslov tematskega sklopa za letošnjo splošno maturo je bil *Otroštvo* – je pokazala primerljive rezultate s tistimi iz prejšnjih let, zaznavamo pa tudi neki pozitiven trend: v nasprotju z lanskimi in s predlanskimi rezultati so kazalci uspeha boljši. Edukometrični indeksi so višji: povprečje absolutnih in relativnih točk je višje za 0,93, težavnost za 0,02, objektivnost za 0,02. Še posebno pa je razveseljiva zaustavitev nenehnega padanja indeksa težavnosti pri jezikovni pravilnosti. Ključnega pomena za uspeh pri tej izpitni poli sta dobro prebran sklop izbranih besedil in sposobnost tvorjenja koherentnega in jezikovno pravilnega besedila. Zadnja leta smo opazili, kako se iz generacije v generacijo na splošno niža sposobnost poglobljenega branja besedil; to poskušajo učitelji omiliti s tem, da besedila berejo pri pouku med obravnavo del iz maturitetnega sklopa; kot posledica tega smo govorili tudi o zniževanju zmožnosti tvorjenja jezikovno in pravopisno pravilnega besedila. Mogoče sta ta dva negativna, med seboj povezana trenda dosegla dno in si lahko v prihodnje obetamo boljše rezultate. Drugače od lanskega leta – to je treba omeniti – je večina kandidatov (slabih 94 %) pisala razpravljalni esej, vendar je letos ponovno naraslo število kandidatov, ki so pisali interpretativni esej, na 7 % kandidatov (lani le 2 %, predlani 6,42 %), ki splošno maturo opravljajo prvič. Tako kakor prejšnja leta so bili edukometrični indeksi za interpretativni esej še boljši kakor pri razlagalnem eseju.

Na podlagi rezultatov preverjanja razčlemba neumetnostnega besedila (izpitno polo 2 je letos pisalo 6.264 kandidatov) lahko ugotovimo, da je rezultat primerljiv z lanskega leta, čeprav je bilo število absolutnih točk rahlo manjše: 73,74 (lani 74,06), prav tako tudi število relativnih točk: 18,43 (lani 18,52), indeks težavnosti (IT) je enak: 0,61; indeks diskriminativnosti: 0,27, je rahlo nižji torej kakor lansko leto (0,28). Maksimalno število doseženih točk: 2 kandidata po 109 točk. Letošnja IP 2 je torej v primerjavi z lansko dosegla rahlo nižje rezultate (število absolutnih točk je nižje za 0,32, število relativnih točk za 0,09), IT je enak kakor pri lanski IP 2. S tem se ohranjata pričakovani standard zahtevnosti in uspešnosti in primerljivost iz prejšnjih let.

Ob koncu tega dela je treba izpostaviti, da se je letos prvič zaustavil trend padanja jezikovne pravilnosti pri eseju (letos 0,26, lani 0,23), a to še vedno kaže na nizko splošno opismenjenost kandidatov. Ob večjem poudarku pri obravnavi tovrstne problematike pri poučevanju tako pisanja eseev kakor pri pouku jezika lahko upamo na izboljševanje tega trenda tudi v prihodnje.

6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Analiza rezultatov izpitne pole 1 in izpitne pole 2 je pokazala primerljive rezultate glede na prejšnja leta. Pri IP 1 sta glede na lani rahlo višja indeksa težavnosti in objektivnosti (za 0,02; razpravljalni esej letos: indeks težavnosti: 0,63; indeks diskriminativnosti: 0,49; indeks objektivnosti: 0,63; interpretativni esej letos: indeks težavnosti: 0,68; indeks diskriminativnosti: 0,51; indeks objektivnosti: 0,79). Predvsem pa so ti indeksi povsem primerljivi z indeksi iz preteklih let in odstopanja so 0,02–0,01. Razpon med indeksi vsebinskih postavk je ustrezen. V primerjavi z razpravljalnim esejem ima

interpretativni esej enako kakor prejšnja leta boljše edukometrične indekse, pa tudi višji uspeh. Če primerjamo indekse razpravljalnega in interpretativnega eseja, ugotovimo, da so indeksi interpretativnega eseja konstantno boljši, to pa pomeni, da se za ta tip eseja vendarle odločajo boljši in literarno inventivnejši kandidati.

IP 2 ustreza temeljnim merilom veljavnosti v okviru dopustne tolerance in je primerljiva z lanskoletno IP 2, ohranja tudi pričakovani standard zahtevnosti in uspešnosti (število kandidatov: 6.264; povprečno število absolutnih točk: 73,74; število relativnih točk: 18,43; indeks težavnosti: 0,61). Indeks težavnosti IP 2 je bil letos enak kakor lani 0,61 (predlani: 0,57) in je ustrezen (biti mora 0,10–0,90). Kandidati so pri letošnji IP 2 v primerjavi z lansko dosegli rahlo nižje rezultate (število absolutnih točk je nižje za 0,32, število relativnih točk pa za 0,09). Indeks ločljivosti/diskriminativnosti je bil letos 0,27 (lani 0,28, predlani 0,27) in je nad 0,20, to pa je spodnja meja za ustreznost tega indeksa. Razmerje med nalogami za posamezno vrsto razčlemb je primerljivo z nalogami IP 2 iz prejšnjih let, enako velja za delež nalog zaprtega, polodprtega in odprtega tipa. Analiza pokaže, da je znotraj posameznih postavk, na podlagi katerih se vrednoti veljavnost, ustrezen delež posameznih nalog na različnih kognitivnih ravneh. Mogoče je pri tem pisnem delu treba izpostaviti najslabše reševanje naloge druge taksonomske stopnje (13. naloga), ki ima IT 0,13, naloga pa je preverjala oblikoslovno-pravopisno znanje; temu področju se glede na ta rezultat v šolah ne namenja dovolj pozornosti (več o nalogah pri IP 2 v poročilu predmetne komisije za slovenščino).

6.3 Druge ugotovitve

Tudi letošnje eksterne (pisno) preverjanje je bilo na ravni preteklih let. Razveseljujoč je konec upadanja oziroma rahla rast indeksa težavnosti pri jezikovni pravilnosti pri eseju (IP 1), vendar pa rezultati preverjanja zahtevnejše pravopisne problematike pri IP 2 temu še ne sledijo. V prihodnje bo treba preverjati več jezikovnosistemskega znanja pri IP 2 (tudi jezikovno pravilnost in znanje jezika na praktični ravni), zato bomo nadaljevali z zahtevo po tvorjenju povedi oziroma besedil, to je: odgovarjanju v povedih (manj nalog zaprtega tipa). S tem je povezan razmislek o zadnji nalogi (tvorjenje neumetnostnega besedila), kakor smo izpostavili že lani, o tem razpravljamo na DPK SM za slovenščino; ne nazadnje se preverja zmožnost tvorjenja besedila pri eseju (IP 1). Letos lahko izpostavimo boljši uspeh pri IP 1, medtem ko je pri IP 2 uspeh rahlo nižji kakor lani. Naloga splošne mature, da opozarja na nekatere primanjkljaje v znanju dijakov, bo ob nadaljevanju tega kakovostnega trenda pri IP 1 (in ob izboljšanju znanja in kot posledica tega rezultatov pri IP 2) uspešno izpolnjena. Potek celotne splošne mature iz slovenščine je dobro utečen proces, kakor lansko leto pa tudi letos izpostavljamo nekaj dejstev za razmislek:

1. Razlagalni/interpretativni esej je letos pisalo 6,24 % kandidatov, ki so na spomladanskem izpitnem roku opravljali splošno maturo prvič (lani 2 %, predlani 6,41 %), in upamo, da se bo ta trend pri tem tipu eseja nadaljeval, saj kandidati dosegajo boljše rezultate, obenem pa se pri tem eseju zahteva več jezikovne ustvarjalnosti.
2. Problematika preverjanja na ustnih izpitih ni značilna samo pri slovenščini, čeprav je letos število kandidatov z 20 točkami nižje (letos 24,07 %, lani 25 %); to kaže na še dodatno nujnost zunanega preverjanja znanja, vendar slovenščina kot materinščina ne more sama spreminjati problematike internega preverjanja znanja.
3. Narašča število kandidatov s posebnimi potrebami. Spremenjeni pravilnik tega trenda ni popravil. Zaradi obsežnosti in težavnosti ocenjevanja pisnih nalog pri slovenščini bo treba razmisliti tudi o primernem nagrajevanju ocenjevalcev glede na vloženo delo, strokovno znanje in dodatni trud.
4. Letos smo v kontrolno ocenjevanje dali 377 nalog pri IP 1, pri IP 2 pa 100 nalog; to bomo zaradi še dodatnega dviga kakovosti ocenjevanja, ki je že tako na primerno visoki ravni, še

nadaljevali.

5. Pri slovenščini je tradicionalno največ ugovorov (letos 355 oziroma 5,19 %, lani 318 oziroma 4,5 % – iz teh podatkov je razvidno, da je bilo pritožb na splošno več); ugovore je reševalo 5 izvedencev (dvema starima so se pridružili še trije novi). Pri tem je treba izpostaviti, da je bilo znatno manj ugovorov kandidatov na meji med pozitivno in negativno oceno. Prevladovali so kandidati z obširnimi utemeljitvami (mnogim je manjkala le 1 točka do višje točkovne ocene). Ocena se je spremenila pri 103 kandidatih oziroma 29 % (lani 104 kandidati oziroma 32,7 %).
6. Z letošnjim letom se z mesta glavnega ocenjevalca poslavlja Brane Šimenc, ki je kot glavni ocenjevalec v teh letih pripomogel k standardizaciji in stabilnosti preverjanja slovenščine na splošni maturi. V delo na splošni maturi bo še vključen kot izvedenec in bo tako svoje znanje prenašal na mlajše strokovnjake; stabilnost in kakovost preverjanja bosta tudi s tem v prihodnosti zagotovljeni.